

درس هفدهم

شازده کوچولو،

دستور زبان فارسی

گروه اسمی، نقش‌های دستوری

۱- در عبارت زیر، صفت‌های پیشین و پسین به کار رفته، در کدام گزینه آمده است؟ (درس: شازده کوچولو)

«در آن سنّ کودکی، من دربارهٔ این ماجرا و ماجراهای دیگر جنگل، بسیار اندیشیدم تا توانستم نخستین کار نقاشی‌ام؛ یعنی، تصویر شمارهٔ یک را با مداد رنگی بکشم.»

(۱) صفت اشاره - صفت اشاره - صفت مبهم - صفت مبهم - صفت شمارشی - صفت فاعلی

(۲) صفت اشاره - صفت اشاره - صفت شمارشی - صفت شمارشی - صفت تعجّبی - صفت مفعولی

(۳) صفت اشاره - صفت مبهم - صفت مبهم - صفت شمارشی - صفت مبهم - صفت نسبی

(۴) صفت اشاره - صفت اشاره - صفت مبهم - صفت شمارشی - صفت شمارشی - صفت نسبی

۲- واژه‌های مشخص شدهٔ عبارت زیر، به ترتیب، چه نقشی گرفته‌اند؟ (درس: شازده کوچولو)

«من و شاهزاده کم‌کم با هم دوست شدیم. من هر روز چیزی از سیّاره و از عزیمت و از مسافرت او فهمیدم.»

(۱) متمّم - نهاد - قید - نهاد (۲) قید - مسند - قید - مفعول (۳) متمّم - مسند - قید - نهاد (۴) قید - نهاد - مفعول - مفعول

۳- در عبارت زیر، کدام واژه، هسته نیست؟ (درس: شازده کوچولو)

«یک روز، رازی دیگر از زندگی شاهزادهٔ کوچک بر من فاش شد. من از لابه‌لای سخنان او دریافتم که شاهزاده برای بیرون آمدن از سیارهٔ خود از پرندگان کوهی استفاده کرده است.»

(۱) روز (۲) سیّاره (۳) فاش (۴) کوهی

۴- تمام واژه‌های جملهٔ اول و دوم عبارت زیر، به ترتیب چه نقشی گرفته‌اند؟ (درس: شازده کوچولو)

«من گلی دارم که هر روز صبح آبش می‌دهم، سه آتشفشان دارم که هر هفته آن‌ها را پاک می‌کنم.»

(۱) نهاد - قید - قید - مفعول - مضاف‌الیه (۲) نهاد - مفعول - قید زمان - متمّم - مفعول

(۳) نهاد - مفعول - قید زمان - مفعول - متمّم (۴) نهاد - قید - قید - نهاد - مفعول

۵- در کدام گزینه، قید بیش‌تری به کار رفته است؟ (درس: شازده کوچولو)

(۱) وقتی که در هنگام طلوع خورشید، صدای نازک و عجیبی مرا از خواب، بیدار کرد.

(۲) ناچار، شب نخست، روی شن‌ها در فاصلهٔ هزار کیلومتری آبادی‌ها خوابیدم.

(۳) چشمم به آدمک بسیار عجیبی افتاد که با وقار تمام مرا می‌نگریست!

(۴) وقتی که نخستین بار چشم شاهزاده به هواپیمای من افتاد، پرسید: این چه چیز است؟

۶- در کدام مصراع، نقش دستوری ضمیر پیوسته «-م» ، معادلِ نقش «-م» در مصراع «به لطفم بخوان و مران از درم» است؟

(درس: نیایش)

(۱) چراغ یقینم فرا راه دار (۲) ز بد کردنم دست، کوتاه دار (۳) خدایا به ذلت، مران از درم (۴) که صورت نبندد، دری دیگرم

جمله، فعل و انواع آن‌ها

(درس: شازده کوهپولو)

۷- با توجه به عبارت زیر، کدام گزینه، نادرست است؟

«در آن کتاب نوشته بودند که مارهای «بوآ» شکار خود را بی‌آن‌که بچوند در سینه فرو می‌برند؛ آن‌گاه دیگر نمی‌توانند تکان بخورند و در مدت نشش ماه که به هضم آن مشغول‌اند، می‌خوابند.»

(۱) نوشته بودند: ماضی بعید (۲) بچوند: مضارع التزامی (۳) فرو می‌برند: فعل پیشوندی (۴) نمی‌توانند: ماضی استمراری

(درس: شازده کوهپولو)

۸- نوع و زمان فعل‌های عبارت زیر، به ترتیب، در کدام گزینه آمده است؟

«من در همه جای جهان، کمابیش پرواز کرده‌ام. شش سال پیش، هواپیمایم در صحرای آفریقا از کار افتاد. من تصمیم گرفتم به تنهایی هواپیما را تعمیر کنم.»

(۱) ماضی بعید، ماضی ساده، ماضی ساده، ماضی نقلی، ماضی ساده، مضارع التزامی
(۲) ماضی نقلی، ماضی ساده، ماضی ساده، مضارع اخباری
(۳) ماضی بعید، ماضی ساده، مضارع اخباری
(۴) ماضی بعید، ماضی ساده، مضارع التزامی، مضارع التزامی

(درس: نیایش)

۹- تعداد جمله کدام بیت، نادرست است؟

(۱) بیاتا برآریم دستی ز دل
(۲) کریمما، به رزق تو پرورده‌ایم
(۳) چراغ یقینم فرا راه دار
(۴) خدایا به ذلت مران از درم
که نتوان برآورد فردا ز گل (سه)
به انعام و لطف تو خو کرده‌ایم (سه)
ز بد کردنم دست، کوتاه دار (سه)
که صورت نبندد دری دیگرم (سه)

(درس: نیایش)

۱۰- عبارت زیر از چند جمله، تشکیل شده است؟

«به مؤمنان ما روشنایی و به روشنفکران ما ایمان و به خفتگان ما بیداری و به بیداران ما اراده و به مسلمانان ما قرآن، به مردم ما خودآگاهی و عزت ببخش.»

(۱) چهار (۲) پنج (۳) شش (۴) هفت

ساختمان کلمه و دیگر مباحث ترکیبی

(درس: شازده کوهپولو)

۱۱- در عبارت زیر، چند واژه مشتق وجود دارد؟

«یک روز، رازی دیگر از زندگی شاهزاده کوچک بر من فاش شد. من از لابه‌لای سخنان او دریافتم که شاهزاده برای بیرون آمدن از سیاره خود از پرندگان کوهی استفاده کرده است.»

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

(درس: شازده کوهپولو)

۱۲- در عبارت زیر، چند واژه مشتق و مرکب وجود دارد؟

«کسی همراه من نبود و من تصمیم گرفتم به تنهایی هواپیما را تعمیر کنم. این موضوع برای من مسئله مرگ و زندگی بود؛ زیرا من فقط برای هشت روز آب آشامیدنی داشتم.»

(۱) سه - دو (۲) چهار - یک (۳) سه - سه (۴) پنج - دو

۱۳- در عبارت زیر، چند واژه مشتق - مرکب، وجود دارد؟

(درس: شازده کوهپولو)

«هنگامی که خود را میان سیارگان می‌یابد، برای جست و جو و سرگرمی و دانش‌اندوزی، سرکشی به سیاره‌ها را آغاز می‌کند.»

(۱) سه

(۲) دو

(۳) پنج

(۴) چهار

۱۴- با توجه به عبارت زیر کدام گزینه نادرست است؟

(درس: شازده کوهپولو)

«از خرابی هواپیمای من در صحرا هشت روز می‌گذشت و من داستان روباه را با نوشیدن آخرین قطره آب ذخیره خود گوش کرده بودم.»

(۱) صفت شمارشی در جمله دوم وجود دارد.

(۲) واژه‌های «روز» و «قطره»، هسته گروه اسمی هستند.

(۳) صفت شمارشی در جمله اول وجود دارد.

(۴) داستان و نوشیدن، به ترتیب، مفعول و متمم هستند.

۱۵- در کدام گزینه، واژه غیرساده، بیشتر به کار رفته است؟

(درس: نیایش)

(۱) زبان ما را به درست گویی و گفتار شایسته، گویا بگردان.

(۲) دل‌های ما را به دانش و معرفت، زینت ببخش.

(۳) چشم‌های ما را از گناه و خیانت، بپوشان.

(۴) به دانش‌آموزان ما میل به کوشش و شوق آموختن، عنایت فرما.

لغت

۱۶- معنی چند واژه، درست است؟

(درس: شازده کوهپولو)

(هضم: تجزیه کردن غذا بعد از خوردن)، (شاهکار: کار بزرگ)، (فن ظریف: کار شایسته و دقیق)، (لابد: حتماً)، (حدس: گمان، اندیشه)، (حیرت: سرگستگی)، (وقار: باارزش)، (بلافاصله: سریع)، (آذرخش: صاعقه)، (عزیمت: نیروی درونی)، (فاش: آشکار)

(۱) هفت

(۲) هشت

(۳) نه

(۴) ده

۱۷- در کدام گزینه، معنی واژه‌های نادرست است؟

(درس: شازده کوهپولو)

(۱) «سرکشی: بازرسی کردن»، «تأمل: اندیشیدن»

(۲) «وداع: خداحافظی»، «آوخ: ناله زدن»

(۳) «همتا: مثل، نظیر»، «یکنواخت: یکسان، هماهنگ»

(۴) «حیف: افسوس»، «مفتون: شیفته، عاشق»

۱۸- معنی کدام واژه، نادرست است؟

(درس: روان‌فوانی)

(۱) ترجیح دادن: برتری دادن

(۲) آبدار: تر و تازه

(۳) مبهوت: بی‌حال

(۴) مسلط: چیره

۱۹- با توجه به بیت زیر، معنی کدام گزینه، نادرست است؟

(درس: نیایش)

«کریم، به رزق تو پرورده‌ایم»

«به انعام و لطف تو خو کرده‌ایم»

(۱) کریم: بخشنده

(۲) رزق: لطف

(۳) انعام: بخشش

(۴) خو: عادت

۲۰- معنی همه واژه‌های مشخص شده بیت‌های زیر، درست نیست به جز

(درس: نیایش)

(۱) بیات تا برآریم دستی ز دل

که نتوان برآورد فردا ز گل (برآریم: تکان دادن)

(۲) چو ما را به دنیا تو کردی عزیز

به عقبی همین چشم داریم نیز (عقبی: دنیا)

(۳) چراغ یقینم فرا راه دار

ز بد کردنم دست، کوتاه دار (یقین: بصیرت)

(۴) خدایا به ذلت، مران از درم

که صورت نبندد، دری دیگرم (ذلت: لغزش)

معنی و مفهوم

(درس: نیایش)

- ۲۱- مفهوم مقابل کدام بیت، نادرست است؟
- ۱) بیات تا برآریم دستی ز دل
 - ۲) کریماء، به رزق تو پرورده ایم
 - ۳) به لطفم بخوان و مران از درم
 - ۴) چراغ یقینم فرا راه دار
- که نتوان برآورد فردا ز گل (عبادت کردن)
 به انعام و لطف تو خو کرده ایم (روزی دادن)
 ندارد به جز آستانت سرم (قادر بودن)
 ز بد کردنم دست، کوتاه دار (هدایت کردن)

آرایه های ادبی

(درس: شازده کوچولو)

- ۲۲- آرایه مقابل کدام گزینه، نادرست است؟
- ۱) هم چون آذرخشی که در دل شب تاریک بدرخشد ← تشبیه
 - ۲) یک روزه، رازی دیگر از زندگی شاهزاده کوچک بر من فاش شد. ← جناس
 - ۳) صدای پای تو هم چون نغمه موسیقی مرا از لانه بیرون خواهد کشید. ← تشبیه
 - ۴) مرا تا این درجه، مفتون خود می سازد. ← کنایه

(درس: نیایش)

- ۲۳- در کدام بیت، آرایه های تشبیه و کنایه، با هم به کار رفته است؟
- ۱) بیات تا برآریم دستی ز دل
 - ۲) کریماء، به رزق تو پرورده ایم
 - ۳) به لطفم بخوان و مران از درم
 - ۴) چراغ یقینم فرا راه دار
- که نتوان برآورد فردا ز گل
 به انعام و لطف تو خو کرده ایم
 ندارد به جز آستانت، سرم
 ز بد کردنم دست، کوتاه دار

(درس: نیایش)

- ۲۴- آرایه های روبه روی کدام گزینه نادرست است؟
- ۱) چو ما را به دنیا تو کردی عزیز
 - ۲) به لطفم بخوان و مران از درم
 - ۳) بیات تا برآریم دستی ز دل
 - ۴) به روشنفکران ما ایمان و به خفتگان ما
- به عقبی همین چشم داریم نیز (تشبیه - کنایه)
 ندارد به جز آستانت سرم (کنایه - جناس)
 که نتوان برآورد فردا ز گل (جناس - کنایه)
 بیداری و به بیداران ما اراده ببخش (واج آرایی - تضاد)

تاریخ ادبیات

(درس: روان فوانی)

- ۲۵- «داستان هایی برای فکر کردن» از است.
- ۱) رابرت فیشر
 - ۲) ویکتور هوگو
 - ۳) چارلز دیکنز
 - ۴) دکتر علی شریعتی

املا، مترادف، هم خانواده و ...

(درس: شازده کوچولو)

- ۲۶- در کدام گزینه، غلط املائی و نگارشی بیشتری به کار رفته است؟
- ۱) هضم غذا - فن ظریف - تعمیر وسایل - هدس زدن - مالک ستاره گان
 - ۲) حیرت و سرگشتگی - صاعقه و آذرخش - عظیمت کردن - مار بوآ - سیاره زمین
 - ۳) پرنده گان کوهی - مشاهدات - اهلی بودن - تعمّل کردن - انسان علاقمند
 - ۴) وقار و سنگینی - همتا - وداع کردن - هیف - آوخ و افسوس

۲۷- در گروه کلمات زیر، چند غلط املائی وجود دارد؟

(درس: دو نقاش)

«برگذار شدن - معلوم و آشکار - ترجیه دادن - قضاوت و داوری - هورا کشیدن - رسیده و آبدار - ترسیم - مات و مبهوت - مسلط»

یک (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴)

۲۸- در کدام بیت، غلط املائی وجود دارد؟

(درس: نیایش)

(۱) کریمما، به رزق تو پرورده‌ایم
(۲) چو ما را به دنیا تو کردی عزیز
(۳) به لطفم بخوان و مران از درم
(۴) خدایا به زلت مران از درم
به انعام و لطف تو خو کرده‌ایم
به عقبی همین چشم داریم نیز
ندارد به جز آستانت، سرم
که صورت نبندد دری دیگرم

۲۹- جای خالی بیت‌های زیر را به ترتیب، واژه‌های کدام گزینه، کامل می‌کند؟

(درس: نیایش)

(الف) کجا بریم غم گرانجانی
(ب) شعر فرو بُرد مرا در دل خاک
(ج) مکن، دامن از گرد بشوی
(د) خدایا به مران از درم
(۱) ذلت - ذلت - زلت - ذلت (۲) ذلت - زلت - زلت - ذلت (۳) زلت - زلت - ذلت - ذلت (۴) زلت - ذلت - زلت - ذلت

۳۰- با توجه به دو بیت زیر کدام گزینه، درست است؟

(درس: نیایش)

«کریمما! به رزق تو پرورده‌ایم
چراغ یقینم فرا راه دار
تو، خو ← قافیه (۱) ایم، ایم ← ردیف (۲) دار، دار ← قافیه (۳) راه، کوتاه ← قافیه (۴) ز بد کردنم دست، کوتاه دار»

پاسخ تشریحی پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس هفدهم

- ۱- **گزینه ۴.** آن ← صفت اشاره / این ← صفت اشاره / دیگر ← صفت مبهم / نخستین ← صفت شمارشی ترتیبی نوع اول / یک ← صفت شمارشی / رنگی ← صفت نسبی
- ۲- **گزینه ۲.** کم‌کم ← قید تدریج (به معنی اندک اندک، به تدریج) / دوست ← مسند / هر روز ← قید زمان / چیزی ← مفعول
- ۳- **گزینه ۴.** کوهی ← صفت نسبی است و بعد از کسره آمده. بنابراین، هسته نمی‌باشد.
- ۴- **گزینه ۳.** واژه‌های جمله‌های اول و دوم، به ترتیب نقش‌ها: من ← نهاد / گلی ← مفعول / هر روز صبح ← قید زمان / آب ← مفعول / «ش» متمم (آب را به او می‌دهم).
- ۵- **گزینه ۲.** در گزینه ۱: در هنگام طلوع خورشید ← متمم قیدی
در گزینه ۲: ناچاره شب نخست، روی شن‌ها، در فاصله هزار کیلومتری آبادی‌ها ← گروه‌های قیدی (چهار بار قید به کار رفته است).
در گزینه ۳: با وقار تمام ← متمم قیدی
در گزینه ۴: نخستین بار ← قید
- ۶- **گزینه ۳.** «م» در لطفم و «درم»، مفعول است و در گزینه ۳ هم «م» مفعول می‌باشد ← مرا به دلت از در مران.
گزینه ۱: «م» در «یقینم»، مضاف‌الیه است ← فرا راه من
گزینه ۲: «م»، مضاف‌الیه است ← دست من را کوتاه دار
گزینه ۴: «م»، متمم است ← برای من دری دیگر، صورت نبندد
- ۷- **گزینه ۴.** نمی‌توانند ← مضارع اخباری
- ۸- **گزینه ۲.** کرده‌ام ← ماضی نقلی / افتاد ← ماضی ساده / گرفتم ← ماضی ساده / کنم (= بکنم) ← مضارع التزامی
- ۹- **گزینه ۳.** در گزینه ۳، دو جمله وجود دارد. مصراع اول، یک جمله و مصراع دوم هم یک جمله است. (بد کردن ← مصدر است!!!)
- ۱۰- **گزینه ۳.** بعد از واژه‌های «روشنایی»، «ایمان»، «بیداری»، «اراده» و «قرآن»، فعل «بیخس» حذف به قرینه لفظی شده است؛ بنابراین با جمله پایانی که فعل دارد، مجموعاً از شش جمله تشکیل شده است.
- ۱۱- **گزینه ۲.** واژه‌های مشتق، عبارت‌اند از: زندگی - پرندگان (پرنده) - کوهی
واژه‌های «شاهزاده» (شاه + زاد + ه) و «لابه‌لا» (لا + به + لا) و «بیرون آمدن» (بیرون + آمد + ن)، مشتق - مرکب هستند.
- ۱۲- **گزینه ۲.** واژه‌های مشتق: همراه - تنهایی - زندگی - آشامیدنی / واژه مرکب: هواپیما
- ۱۳- **گزینه ۴.** واژه‌های مشتق - مرکب: جست و جو (جست + و + جو) - سرگرمی (سر + گرم + ی) - دانش‌اندوزی (دانش + اندوز + ی) - سرکشی (سر + کش + ی)
- ۱۴- **گزینه ۳.** در گزینه ۳، روز، هسته است؛ اما قطره وابسته پسین مضاف‌الیه است. (قطره، بعد از کسره آمده است).

آخرین ← صفت شمارشی ترتیبی نوع اول

- ۱۵- **گزینه ۱.** واژه‌های غیرساده به ترتیب گزینه‌ها: درست‌گویی - گفتار - شایسته - گویا - دانش - دانش‌آموزان - کوشش - آموختن
- ۱۶- **گزینه ۲.** معنی درست واژه‌های نادرست: لابد؛ شاید، چنان‌که معلوم است / وقار؛ سنگینی، متانت / عزیمت؛ قصد و تصمیم برای رفتن به جایی

توجه

در صورت پرسش آمده: چند واژه درست است نه نادرست!!!

- ۱۷- **گزینه ۳.** معنی درست ← آوخ: افسوس، حسرت خوردن (شبه‌جمله)
- ۱۸- **گزینه ۳.** مبهوت ← شگفت‌زده، متعجب
- ۱۹- **گزینه ۲.** رزق ← روزی، قسمت
- ۲۰- **گزینه ۳.** معنی درست واژه‌های نادرست ← برآریم: بلند کنیم / عقبی: جهان آخرت / ذلت: خواری، پستی
- ۲۱- **گزینه ۳.** مفهوم گزینه ۳ چنین است: به رحمت و مهربانی خداوند تأکید شده است.
- ۲۲- **گزینه ۴.** در گزینه ۴ کنایه‌ای دیده نمی‌شود.
- گزینه ۱: هم‌چون (= مانند) آذرخشی ← تشبیه
- گزینه ۲: روز و راز ← جناس («ی» در راز، نکره است و در ساخت کلمه تأثیری ندارد.)
- گزینه ۳: صدای یا مانند نغمه موسیقی ← تشبیه
- ۲۳- **گزینه ۴.** چراغ یقین ← اضافه تشبیهی (یقین ← مشبه / چراغ ← مشبه‌به / دست کوتاه دار ← کنایه از مانع شدن
- ۲۴- **گزینه ۱.** در گزینه ۱ فقط کنایه (چشم داریم) وجود دارد و تشبیه نیست. «چو» در بیت ۱، به معنی «وقتی‌که»، «زمانی‌که»، حرف ربط است و اادات تشبیه به حساب نمی‌آید!!!
- گزینه ۲: در و سر ← جناس / از درم مران ← کنایه از مورد بی‌مهری قرار نده، دور نکن
- گزینه ۳: دل و گل ← جناس / دستی از دل برآریم ← کنایه از راز و نیاز کردن
- گزینه ۴: تکرار «ن»، «ب» و «ی» ← واج‌آرایی / خفتگان و بیداران ← تضاد
- ۲۵- **گزینه ۱.**
- ۲۶- **گزینه ۳.** املاي درست واژه‌های نادرست ← حدس زدن - ستارگان - عزیمت کردن - پرنندگان - تأمل کردن - انسان علاقه‌مند - حیف
- ۲۷- **گزینه ۲.** املاي درست ← برگزار شدن - ترجیح دادن
- ۲۸- **گزینه ۴.** املاي درست ← ذلت
- ۲۹- **گزینه ۱.** با توجه به معنی و مفهوم بیت می‌توان به املاي درست گزینه ۱، پی برد. (ذلت: خواری و پستی) (زلت: لغزش و اشتباه)
- ۳۰- **گزینه ۴.** در بیت اول، پرورده‌ایم و کرده‌ایم، قافیه است. در بیت اول، ردیف، وجود ندارد. در بیت دوم، راه و کوتاه ← قافیه / دار و دار ← ردیف